

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljaka izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Cekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan a jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Edini pravi mir

Papež Pij XII. je izjavljanja svoje znamenite okrožnice, s katero je svetu obrazložil smerne navedbe pontifikata v enem najbolj temnih trenutkov evropske zgodovine, osredotočil okoli dejstva, da dandanašnji razdor človeške družbe ne izvira iz neukrojenih strasti, marveč iz globoke krize duha, ki je zavrgel in izprevergel vsa zdrava zasebna in javna navedbena načela. Temeljne zmote, ki ne priznavajo brez-pogojne vrednosti in obveznosti navedbenega zakona, ki je postavljen od samega Stvarnika, ampak so na njegovo mesto posadile samovoljno močnega človeka ali samovoljno kolektiva, so potem sprostile nižje gone in strasti človeka, ki, če niso podvržene božjemu redu, ne poznajo nobenih meja in zadržkov.

Kakor hitro je bil sproščen nižji človek, je bil storjen začetek, da se človeška družba razkroji. Le če se priznava vrhovnost navedbenega zakona, ki vse ljudi in narode ter posameznika obseva med seboj veže po pravicah in dolžnostih, ki so za vse enako veljavne, je mogoča trajna in trdna skupnost vsega človeštva. Taka idealna skupnost se, kakor pravi papež, kajpada po rodni človeški slabosti lahko zamaže, se izrodi v manjša nasprotja ter velike in krvave spore, toda ravnotežje se vselej upostavi, če je v vseh še živa zavest, da so le ena sama pod Bogom stoječa družina in da veljavnost navedbenega zakona nikakor ni prekinjena ali odpravljena, naj so medsebojna trenja narodov še tako velika. Dokler je človeštvo vedelo, kaj je prav in kaj ni, kaj je dovoljeno in kaj ne, je bilo vedno mogoče prekipeljavne strasti zadržati in se kristjanov dostojno in kolikor toliko pravično poravnati. Danes pa se to zdi skoraj nemogoče, zakaj brezbožni nauki z usodno logičnostjo ženejo človeštvo v prepad, ko izpodkopljuje svobodo osebe, svetost družinskega življenja in enakopravnost narodov ter razdirajo osnove mednarodnega sožitja in sodelovanja ter obveznost medsebojnih pogodb. To razboženje javnega življenja pa po-lagoma izpodjeda počasi ne samo politični red družine narodov, ampak tudi vsa druga ob-močja življenja: socialno vzajemnost stanov in srčno kulturo pa vsa načela in pravila, na ka-terih je bilo zgrajeno življenje omikanih na-rodov v soglasju s človeškim dostojanstvom ter osebnim in javnim poštenjem.

Poglavar katoliške cerkve pa zaradi tega nikakor ne zdva — narobe — strahote vojne, ki se utede razvijati v še večji in huji iz-meri, morejo predramiti spečo vest narodov, spametiti posameznike in vse občestvo ter mu odpreti oči tik pred prepadom, saj so prav take katastrofe, kakor je sedanja, v zgodovini člo-veštva večkrat začetek velikega duhovnega preobrata in navedbenega pa tudi socialnega prepoda in so v rokah najvišje in vsemoč-nej Modrosti vedno najučinkovitejše orožje, da se zlu izvije iz rok njega demonična oblast.

»Stiske in gorje sedanjega časa — pravi Pij — »stake pričajo za resnico krščanstva, da mora še samo to duše močnejše nagibati k Bogu kot karkoli. Iz gosčave zmot in krščanstvu so vražnih gibanj so pogladi tako trpki in strupeni sadi, da so ti sami njihova najhujša obsodba. Ure takih bridkih razočaranj so večkrat tudi ure milosti, mimohod Gospodov, kakor beremo v drugi Mojzovevi knjigi, čas, ko se na Odrse-nikov klic: »Glej, stojim pri vratih in trkam odpirajo vrata, ki se sicer nikdar ne bi odpr-lac. Prav v takih urah, nadaljuje papež, čutijo vsa plemenita srca v sebi novo, neutešljivo in rešilno hrepenenje po resnici, po pravici in Kristusovem miru. Narodi iščejo miru, pa ga ne morejo najti, državniški oznanjajo, da hočejo po sedanjih krvavih vihrjih zgraditi nov svet in red, toda vse izgleda, da je do pravega in trajnega miru še daleč. Zakaj?

Pij XII. kliče svetu in ga opominja v be-sedah, ki bodo donele še dolgo, dolgo po vojni: »Ali bo bodočnost, ki nam jo obljubljajo tisti, ki imajo v rokah usodo narodov, v resnici kaj drugačna, kakor je bila preteklost, ali bo bolj-ša? Ali bo novi mir in mednarodni red po koncu te vojne prežet pravice do vseh, ali bo dihal iz njega tisti duh, ki daje svobodo in pomirjenje, ali pa bo ponovitev starih in novih zmot? Pričakovati popolne preusmeritve zgolj od vojne in njenega končnega izida, je prazno upanje, kakor skušnja uči. Dan zma-ge je za tiste, ki je uspel, dan veselja, hkrati pa dan preizkušnje, ko se duh pravice bori z du-hom sile in maščevanja. Odgovorni oslepijo in nočejo več poslušati svarilnega klica človeštva in pravice, ki ga prevpije in zamori nečloveški glas: Gorje premaganim! Naravno je, da sklepi in odločitve, ki pridejo iz takega razpoloženja, niso nič drugače kot s pravico pokrita krivica. Ne — vzklika vrhovni pastir krščanske cerkve — rešitve narodom ni od besede, ki jo je iz-pregovorila sila meča, ki more postaviti pogoje miru, ne more ga pa ustanoviti. Sile in moči, ki bodo prenovile obličje zemlje, morejo iz-kliti samo iz notranjosti, iz duha!

Res! Zmagovalcu ni težko diktirati. Toda s potlačitvijo enega ali drugega naroda, z go-šo tako dalekosežno premaknitvijo mej, z raz-nimi novimi pogodbami, mednarodnimi ustano-vami in garancijami, ki se opirajo na silo, sveta ne bo mogoče izpremeniti, kakor samo v zu-nanjih črtah, političnih odnosih in diplomatskih obveznostih. Če bo v evropski politični skup-nosti zgolj le zamenjan gospodar, ne bo za njeno ozdravitev in utrditev pa za resnični mir dejansko storjenega ničesar, imeli bomo samo novo »stanje«, ki se da vzdržati delj ali manj časa, kolikor časa traja sila, na katero je op-rt. Resnični mir pa je po besedah papeževe okrožnice mogoče le nasloniti na »neomajno skalo naravnega prava in božjega razodetja«, novi red se more zgraditi samo na novem človeštvu, more izhajati le iz nje-gove verske in navedbene preroditve, novo so-življenje in sodelovanje narodov bo vzkliko

* Glej »Slovenec« št. 275 (30. nov.), št. 279 (6. dec.), št. 282 (10. dec.) in št. 285 (14. dec. t. l.)

Prispevek Kanade v vojni:

Mesečno 2000 letal za Anglijo

„Kanada že danes lahko preskrbi vso zavezniško armado z živežem in železnimi vojaškimi potrebščinami ...“

Senzacionalne izjave predsednika kanadske vlade

Pariz, 20. dec. t. Havas. Ministrski predsednik Kanade Mackenzie King je poslal pariškemu listu »Jour Echo de Paris« članek, v katerem takole razlaga vlogo, ki jo bo Kanada igrala v se-danji vojni proti Nemčiji:

»Kanadeški državci so večkrat očitali, da v se-danji vojni nudi pomoč, ki pa ne nakoplje nobene nevarnosti na glavo. To je velika znota. Naj si nikar ne predstavljajo, da je pomoč Kanade tako lahka ali tako malenkostna. Ko je vojna izbruh-nila, je bila Kanada v največjem razmahu mirov-nega gospodarstva. Udobje se je širilo po deželi. Ta razmah je bilo treba z enim samim udarcem prekiniti in vse gospodarstvo upravit v vojni gospodarstvo v službi vojaških potreb.«

»Že nekaj mesecev pred izbruhom vojne je bilo vsem znano, da je Nemčija nagromadila ogromne zaloge, da bi je Anglija in Francija ne mogli nikdar več dobiti. Po treh mesecih se je položaj spremenil v dobro Anglije in Francije. Ka-nada je pri tem igrala svojo vlogo.

Tako je Kanada v treh mesecih vojne samo na področju vojnega letalstva sama poskrbela za vse potrebe vsega angleškega imperija za dobo enega leta. Od leta 1940 dalje bo isto veljalo v kolikor tiče železnega materiala in živeža. Kanada bo v l. 1940 sama v stanju da pošlje zavez-niškim armadam ves železni material in ves živež, ki ga potrebujejo Kanada sama.«

»Naše organizatorično delo je velikansko. Ka-nada je izven nevarnosti, da bi jo kdo pri delu motil z bombardiranjem. Uprav za to smo se spre-menili v eno samo velikansko tovarno. Toda Ka-nada se ne bo zadovoljila samo s polno gospodar-sko podporo svojim zaveznikom, ki se v Evropi bore proti Nemčiji. Ne! Kanada bo storila še več. Kanada se bo tudi osebno udeležila vojne v Ev-ropi. Danes zavezniški kanadskih vojakov ne po-

trebujejo. Ko bo prišel čas, da se odpočijejo, ta-krat bo Kanada nastopila s svojimi možmi. Ka-nadski vojaki so v zadnji vojni pokazali, koliko so vredni.«

»Toda glavno delo Kanade še ni niti s tem omenjeno. Nobene skrivnosti ne iz-dajam, ako povem, da bo Kanada postala veliko osrednje letališče in letalsko vežbališče vseh zavezniških imperijev. Od prihodnjega leta dalje bomo v stanu, da bomo zgradili na tisoče letal na mesec in izvežbali v istem času na tisoče pilotov. Dosegli bomo gradnjo 2.000 letal na mesec. To je več, kar zmora vsa Evro-pa. Kanadsko letalstvo bo pokazalo, ko bo nastopilo v Evropi, da je vredno vsaj to-liko, kakor letalstvo evropskih velesil.«

»To bo storila Kanada in sicer tako dolgo, do-klér se ne zruši sedanja nemška vlada.«

Nemški 32.000 tonski »Columbus« - potopljen

Potopila ga je nemška posadka sama, ko je videla, da ne bo mogla ubežati angleškim vojnim ladjam

Washington, 20. dec. AA. Reuter: Veliki nem-ški potniški parnik »Kolumbus«, ki pripada sever-nonemškemu Lloydu, se je ob začetku vojne za-tekkel v mehiške vode. »Kolumbus« se je oskrbel s kurivom (20.000 sodov petroleja) in z živežem, v četrtek je pa odplul iz Veracruz z ladijskimi liš-tinami za pot v Oslo in v spremstvu ameriških voj-nih ladij.

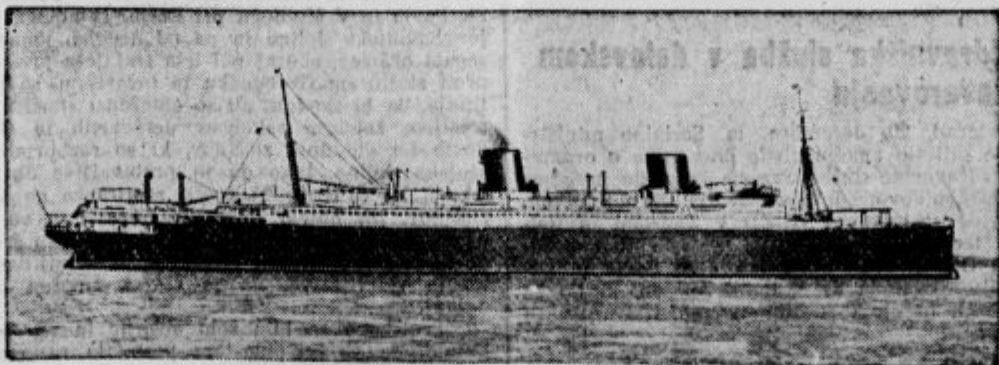
V svojem poročilu ameriška križarka »Tusca-loea«, ki je rešila posadko, ni javila razlogov, za-kaj se je »Kolumbus« potopil. Se le po drugi strani se je izvedelo, da so angleški rušilci čakali na vi-sokem morju, da zaplenijo to, po velikosti tretjo nemško trgovinsko ladjo.

Rooseveltov tajnik Early je izjavil, da je naj-brže posadka sama potopila ladjo, da ne bi za-plenile britanske vojne ladje.

New York, 20. dec. b. »New York Times« do-znava iz Hamiltona na otoku Bermude zanimive posameznosti, ki so v zvezi s potopitvijo velikega nemškega luksuznega čezoceanskega parnika »Co-lumbusa«. »Columbus« so odkrile obrambne ladje ameriških in zapadno-indijskih postaj. Ko so ugotovili njegov položaj, je bilo izdano takoj po-velje angleškemu rušilcu, da odpluje na odprto morje. Poveljnik angleškega rušilca je dobil navo-dila o smeri nemškega parnika ter ga je našel 40 milj severno od Bermude. Kakor hitro je bil nemški parnik odkrit, je nemški poveljnik izdal povelje, da se parnik uniči, kar se je takoj zgodilo. Ame-riški listi so o potopitvi »Columbusa« takoj zve-deli in so izdali posebne izjave. Od začetka vojne se je nahajal v luki Veracruz. V četrtek je odplul na široko morje, preskrbljen s hrano za 50 dni ter je hotel pobegniti, kar se mu pa ni posrečilo.

Žrtve nemške trgovinske mornarice

S »Columbusom« vred so Nemci do sedaj že sami potopili 23 svojih lastnih trgovskih ladij s skupno tonažo 139.400 ton. Angleži in Francozi so jim zaplenili 19 ladij s skupno tonažo 170.218 ton. Skupne izgube nemške trgovinske mornarice zna-šajo torej okroglo 230.000 ton.

Nemški čezmorski potniški parnik »Columbus«

samo iz duhovnega preobrata, ki edini jam-či za stalnost novega sveta, o katerem je danes toliko govora.

Naloga tistih pa, ki jih zablode našega časa niso zajele, je, da v uri hude preizkušnje zvesto sledijo Cerkvi v trdnem zaupanju na moč božje besede in resnice. »Nevesta Kristusova« — pravi Pij — »stopa težkim nevihtam nasproti, toda neustrašena in s trdnjo vero, da se bodo obljube Gospodove izpolnile. Ve, da ko bo člo-veštvo, upehano od zablod, okusilo grenke sa-

dove sovražstva in sile, resnica, ki jo Cerkev oznanja, in ljubezen, ki jo uči in v delih izka-zuje, nenadomestljiva svetovalka in sodelavka vsem, ki bodo v iskrenem hotenju gradili nov svet na pravici in ljubezni.« V zavesti, kako velika in častna je ta naloga, ki pomeni sodelo-vanje s samim Izveličarjem, da se svet reši iz teme zopet v luč evangelija, bodo katoličani imeli pretežni delež pri graditvi novega reda, ko bo prestana težka in trpljenja polna ter s hudimi žrtvami posuta pot.

čila ob mine. Tako se število izgub danske trgo-vinske mornarice od začetka vojne poviša na 8 ladij, število človeških žrtev pa na več kakor 80.

London, 20. dec. AA. Havas: Parnik »Sama-ria« (19.500 ton) je trčil v neki drugi parnik. Člo-veških žrtev ni. Potniki so se vkrkali na drugo ladjo.

Kopenhagen, 20. dec. AA. Danski parnik »Bo-go« je blizu škotske obale na vojni s Švedskega na Škotsko trčil ob mino. Od 17 mož posadke jih je nekaj rešil neki britanski čolnec, uosoda drugih danskih mornarjev je pa neznana.

Italijanska vladarja obiščeta papeža

Rim, 20. decembra, b. S službenega mesta se poroča, da je za obisk italijanskih vladarjev pri sv. očetu vse pripravljeno. Italijanska vladarja se odpeljeta jutri zjutraj ob 10 s svojim spremstvom iz Kvirinala v Vatikan. Na trgu Sv. Petra jima bodo izkazane vojaške časti palatinske garde in oddelka papeževga orožništva. Guverner vati-kanskega mesta markiz Serafin bo pričakal viso-ke goste in prečital pozdrav, nakar bo odpeljal kralja in kraljico v Vatikan, kjer jih bo sprejela vatikanska garda z zastavami in z godbo. Pape-žev komornik msgr. Mela bo z drugimi vati-kan-skimi dostojanstveniki odpeljal goste v klemen-tinsko dvorano, od koder bodo odšli v dvorano tako zvanega malega prestola, kjer jih bo čakal papež Pij XII. Za kralja in kraljico sta pred pape-ževim prestolom pripravljena dva fotelja. Po kon-čani avdienci se bodo izmenjala darila. Italijan-ska vladarja bosta obiskala tudi državnega taj-nika kardinala Maglionea. S tem bo svčvana avdi-encia končana.

Italijanska vladarja bosta pred odhodom iz Va-tikana obiskala tudi cerkev sv. Petra, da se po-klonita prvemu apostolu na njegovem grobu. V Vatikanu bo jutri ves dan počivalo delo v vseh uradih. Vse palače bodo okrašene s papeževimi in italijanskimi zastavami. To je drugi obisk italijan-ske kraljevske dvojice v Vatikan od zaključka la-teranske pogodbe. Prvi obisk papežu Piju XI. je bil 26. decembra 1929.

Kako Angleži pregledujejo nevtralne ladje

London, 20. dec. t. B O. P.: dne 19. dec., tako javlja mornariško ministrstvo, se je nahajalo 62 nevtralnih ladij v treh angleških nadzornih prista-niščih. V zadnjem tednu je 16 nadzornih odborov pregledalo 104 nevtralne ladje. Nobena ladja ni bila zadržana čez pet dni. Samo v enem primeru je bil ves tovor zaplenjen, v 91 primerih pa so emele ladje odpeljati ves svoj tovor nedotaknjen. Minister za blokado Burgin je imel danes govor, v katerem je priznal, da je Anglija z dosedanjimi uspehi popolnoma zadovoljna. Izdal je, da je An-glija dosedaj v 101 dnevu, odkar traja vojna, naro-čila za 225 milijonov funtov (okrog 60 milijard din) za razna naročila v vojni industriji.

Poveljnik »Admirala von Spee« se je ustrelil

New York, 20. decembra, t. Reuter. Semkaj je prišel vest, da je poveljnik nemške oklopnice »Admiral Graf von Spee«, ki se je predčerašnjim sama potopila v zalivu Montevidea, napravil samomor. Davi so namreč kapitana Langedorfa našli v sobi pomorskega zavetišča v Buenos Airesu, kjer je prenočeval, mrtvega. Zapusel je pismo, v kate-rem pravi, da se je že preje namenil napraviti sa-momor, toda, da je izvedbo svojega načrta odložil do trenutka, ko je bilo vse moštvo potopljene oklopnice na varnem.

Zemun, 20. decembra, AA. Vremenska na-poved za 21. december: Na zahodni polovici države in v severnih krajih nekoliko mrzleje. Oblačno z dežjem po vsej kraljevini. V gorskih predelih v srednjih in severozahodnih krajih bo snežilo.

Hud rdeči pritisk v severni Finski

Angleški časopisi napovedujejo novo sovjetsko ofenzivo
Rdeči se brez uspeha zaletavajo v Mannerheimovo črto

London, 20. decembra. t. British Official Press: S Finskega danes ni poročil o kakšnih novih velikih bojih. Položaj na raznih frontah pa bi se dal posneti takole:

Na skrajnem severu so Sovjeti zasedli vse ozemlje, ki leži med sovjetskim ozemljem, norveškim ozemljem in obalo. Tamkaj so Sovjeti že včeraj napredovali in se Finci počasi in v redu umikajo na utrjene postojanke, kjer se bodo spet postavili v bran.

Na srednji fronti, to je na sredi vzhodne sovjetsko-finske meje, kjer je pritisk sovjetskih čet pri Suomisalmi zelo velik, so Finci ofenzivo ustavili s tem, da so zdrobili skoraj dve sovjetski diviziji.

Na južni fronti, v tako imenovani Karelijski ožini med Ladoškim jezerom in Finskim zalivom pa sovjetske čete izvajajo glavni napad na Mannerheimovo utrjeno črto, ki jo sovjetsko topništvo že 24 ur neprestano bombardira, toda brez vidnih uspehov.

Finska poročila

Helsinki, 20. decembra. AA. Havas: Še zmeškom so v teku arditni boji na skrajnem severu Finske. Sovjetske čete so imele hude izgube, ker so Finci zelo skrbno pripravili svojo obrambo. Sprito premoči sovjetskih čet so se finski oddelki umaknili na severni del utrjene črte. Glavno mesto Laponske *Rovaniemi* je sedež vrhovnega poveljstva generala Vileniusa. Taktika sovjetskega poveljstva sestoji v tem, da bi z napadi v raznih odsekih demoralizirali finsko poveljstvo in tako omejili hitrost finskih taktičnih manevrov. Rezultat tega velikega boja bo odvisen od rezerv, s katerimi Finci razpolagajo, kajti samo tedaj, če bodo Finci mogli vreči brez odloga v razne odseke fronte nove rezerve, se jim bo posrečilo ustaviti sovražno prodiranje.

Rdeča poročila

Poročilo glavnega štaba leningrajskega vojaškega okrožja se glasi: 19. decembra je bilo več akcij oglednih patrol in manjših spopadov, ponekod pa tudi topniškega ognja. V nekaterih odsekih so letala izvršila ogledne polete, bilo je pa tudi nekaj letalskih bojev. V teh bitkah so sovjetska letala zbila 12 sovražnih aparatov. Ena sovjetsko letalo se ni vrnilo v svoje oporišče.

Pred veliko bitko na severu

Stockholm, 20. decembra. AA. Havas: Pričakujejo velike bitke na severnem področju *Saia*. V teh krajih divjajo že deset dni krvavi boji. Sovjetske čete napadajo v dveh smereh. Na eni strani pritiskajo v smeri proti Savekosiju, z namenom, da bi preprečili pot finskiim četam, da se ne bi mogle umakniti, na drugi strani pa v smeri proti *Kemijærviu*, kjer Sovjeti poskušajo priti do železniške proge, ki vodi v Tornio. Sovjetska vojska je začela uporabljati pri svojih vojaških operacijah tako imenovani »tank-dvoživke«. Takšne vrste tanke so Sovjeti uporabljali že več kot eno leto. Tank dvoživka se lahko giblje tudi v vodi s pomočjo vijaka. Finci se poslužujejo novih topov proti tankom. Ta tip topov je izumil nek finski topniški častnik, izdelan pa je bil v tujini. Top ima izreden učinek, slaba stran je le v tem, da jih Finci mnogo nimajo.

Angleški časopisi napovedujejo novo ofenzivo in nove težave za junaški finski narod

London, 20. decembra. AA. Havas: Na podlagi poročil, ki jih je dobil »Times« iz Helsinkov in Stockholma, pripravljajo na več krajih ob finski meji *novo ofenzivo*. Povsem se zdi, da pritisk sovjetskih čet prihaja vedno bolj do izraza in da sovjetsko vrhovno poveljstvo skuša doseči zmago nad Finsko, preden bi zapadel nov sneg, kar bi pomenilo občutne težave za vojaške operacije.

Takšno je mnenje vojnega urednika »Timesa«, ki pripominja tudi, da Finci smatrajo, da so Sovjeti poslali znatno pomoč 200.000 mož svojim oddelkom. Trdijo, da bodo te nove čete uporabili na Karelijski ožini. Rusko taktiko je možno primerjati s taktiko nekdanjih vojsk, ki so izvajale množične napade na vhode velikih trdnjav, do čim so nekateri manjši oddelki poskušali, da bi se povzpeli na zidove in vdrli v trdnjavo. V preteklosti so čisto odločali bitke manjši oddelki. Toda danes se to ne dogaja. Vsa poročila pravijo, da Sovjeti nameravajo s svojim vojskovanjem izčrpati nasprotnika s tem, da pošiljajo neprestano močne oddelke svojih vojakov v boj brez ozira na to, ali utegnejo biti izgube velike ali majhne.

Finci imajo velike težave v tem, ker ni dovolj snega, najboljšega njihovega zaveznika z sedanjih težkih časov. Čeprav moramo izkazati hrabrim finskiim vojakom vse priznanje, moramo vendar priznati tudi, da je njihova obramba podvržena silnemu pritisku in da so fizične moči omejene.

Tudi živci morajo navsezadnje popustiti. Zaradi težav, na katere so Finci naleteli, »News Chronicle« zahteva, da je treba poslati nujno pomoč temu hrabremu narodu, čigar junastvo ne bo moglo večno vzdržati napadov številčno močnejšega sovražnika. Če naj se Finska reši, mora dobiti pomoč. Nadejamo se, da Finska kljub temu dobiva nekaj več kot samo božično darilo od strani držav, ki so jih Rusi komaj pred enim tednom označili kot napadalce. Prošnjo, ki jo je izrazil po radiu v nedeljo predsednik finske republike Kallio, ne sme ostati brez odgovora. Če se na to prošnjo ne odgovori ali če se odgovori nanjo

z običajnimi frazami, bo sovjetski napad žel brez dvoma zmagoslave.

»Daily Telegraph« trdi, da je Velika Britanija najela štiri letala, ki bodo na Finsko odnesla zdravila in druge zdravniške potrebščine. Prav tako bo v kratkem odšlo po morju 70 ton drugega materiala na Finsko, razen tega pa še 14 potujočih bolnišnic.

Kaj je s sovjetsko križarko »Oktobrska revolucija«

Helsinki, 20. decembra. AA. Reuter: Čeprav še ni nobenih podrobnosti o potopitvi sovjetske

vojne ladje »Oktobrska revolucija«, mislijo, da so vojno ladjo potopile finske obrežne baterije v vodah Karelijske morske ožine, in sicer pred Koivistom.

Helsinki, 20. decembra. t. Havas: Doslej ni bilo mogoče dobiti nobenega službenega potrdila o potopitvi inozemskih virov, da je finsko obalno topništvo potopilo sovjetsko križarko »Oktobrska revolucija«. V tej zvezi dodajajo neslužbeno, da gre mogoče za kakšno drugo sovjetsko ladjo, morda celo za malo rdečo križarko »Marat«, ki je zadnje čase večkrat križarila pred finsko obalo in je bombardirala. Tako je na mesto Koivisto priletelo mnogo granat iz sovjetskih križark.

Alarm v Moskvi Rdeči radio obtožuje »trockiste«

Moskva, 20. decembra. b. Moskovski radio je sredi objavil senzacionalno poročilo, ki potrjuje mnoge vesti, ki se širijo o stanju v Sovjetski Uniji. Radio je namreč rekel, da se mora komunistična stranka takoj osvoboditi vseh protirevolucionarnih teženj. Sabotaža v podjetjih, ki so važna za življenje v Rusiji, se vrši ravno s strani teh protirevolucionarjev. To da je »škandalozna delavnost trockistov«, ki se pod lažnimi imeni nahajajo v komunistični stranki in se morajo na vsak način iztrebiti. Trockisti da podpirajo Mannerheimovo klico. Sovjeti tako na deželi, kakor tudi v mestih, postopajo neprevidno, ko sprejemajo nove člane. Ta klika se je v

mnogih primerih pokazala kot popolnoma ravnodušna proti interesom stranke. Še več: ona se naravnost bori proti komunistični stranki. Sovjetski vojaki se bore na Finskem za osvobodjenje svojih tovarišev in se torej vojakom, ki se bore na Finskem, ne sme zabadati nož v pleča od strani protirevolucionarjev.

Vorošilov je v Moskvi

Službeni krogi polagajo veliko važnost na to, da se maršal Vorošilov ne nahaja kot predstavnik vojske na Finskem. Sredi službeno poročil, da je maršal Vorošilov v ponedeljek v spremstvu Stalina in Molotova obiskal moskovsko opero.

Bitke v zraku

Anglija zavrača nemške navedbe

Nemško poročilo

Berlin, 20. dec. AA. DNB. Nemško poročilo se glasi:

Nemški letalci so izvedli kljub zelo neugodnim vremenskim razmeram ogledniške polete, nad pomorskim oporišči v Severnem morju. Po dosedanjih podatkih so bile uničene v teh bojih štiri angleške manjše vojne ladje. Neko nemško ogledniško letalo je napadlo veliko britansko letalo in ga zabilo na tla. V zadnjih dneh so nemška letala uničila 23 ladij britanskih obalskih vojnihi sil. Izgube britanskega letalstva so se v zračnem spopadu 18. decembra povečale še na dvojico letal, tako da znašajo 36 aparatov tipa »Vickers« in Wellington.

Angleška poročila

London, 20. dec. t. Reuter. Nemška poročila vedno govore o nekih »vojnih ladjah«, ki da so jih njihova letala potopila. Admiraliteta javlja, da ne gre za nobene »vojne ladje«, ampak za neznatne ribiške ladje, ki so jih zadnje dneve nemška letala s strojnimi obstreljevala in metala na nje bombe. Potopila so ne 23 teh ladij, kakor pravijo, ampak samo 4. Admiraliteta nemških izmišljenih poročil ne bo več popravljala. Tukaj razglajajo, da je prišlo danes popoldne nekako sredi Severnega morja do borbe v zraku med nemškim bombnikom tipa »Heinkel« in angleškim vodnim letalom. Angleško vodno letalo je bilo sestreljeno.

London, 20. decembra. AA. Reuter. Po poročilih iz poučenih virov je zelo verjetno, da so angleški bombniki v bitki nad Helgolandom zbili več kakor 12 nemških letal tipa »Messerschmitt«. Šest od teh letal je bilo tipa »M 110«. Nemške trditve, da so tudi Nemci sestrelili 36 britanskih letal, so brez vsake podlage, kajti celotno število angleških letal, ki so se udeležila tega boja, sploh toliko znašalo ni. Razen tega je en sam angleški bombnik po svoji sposobnosti vreden pet nemških bojnih letal. Nemška letala so napravila okoli 40 posamičnih napadov. Obenem so sovršene protiletalske baterije na obali in na vojnih ladjah obsula angleška letala s strelji. Več sovražnih letalskih letal nas je preganjalo, ko so se angleški bombniki vračali s svojega poleta. Eden izmed angleških bombnikov je zaostal in »Messerschmitt« so ga napadli. Pilot se je s svojim aparatom spustil na morje. Takoj nato je neki drugi bombnik zbil dva »Messerschmitta«, ki sta se mu preveč približala. Drugi »Messerschmitt« je nevarno poškodovalo streljanje naših bombnikov. Posebno je prizadela njegova radijska postaja. Poškodovan je tudi eden naših bombnikov. Rezervni pilot je takoj zavzel prostor svojega tovariša, toda ugotovil je, da je pošla vsa municija, zato se je z vso hitrostjo vrnil proti britanski obali. Drugi bombnik je moral pristati na morju, 80 milj pred britansko obalo, njegovo posadko je pa rešila neka ribiška ladja.

Izgube Nemcev po angleških navedbah

London, 20. decembra. AA. Reuter. Poročajo, da so v oktobru in novembru Nemci izgubili v 51 letalskih bojih nad Anglijo in nad angleškimi teritorialnimi vodami 21 letal, Velika Britanija pa ni zgubila v teh bojih nobenega letala in samo en britanski pilot je ranjen. Od omenjenih nemških letal smo 13 letal zbili na kopnem ali na morju, druga so pa padla na zemljo ali na morje v času, ko so se skušala vrniti domov. V bojih preteklega

iskali nova nemška lovska letala najnovejšega tipa Messerschmitt, ki so bila nedavno zbita na tla na angleški obali. Iz te preiskave izhaja, da so tudi nova nemška letala obremenjena z nekaterimi tehničnimi napakami, ki so delala težave že prvim tipom. Izračunali so namreč, da je teža, ki pride na en kv. cm letalske površine za eno tretjino prevelika, kar letalo ovira v njegovi okretnosti. Vsaka najmanjša strojna napaka je lahko za takšno letalo usodna. Zaradi tega tudi ni čudno, da so angleški in francoski letalci, kadar koli so se srečali s temi nemškimi lovci, imeli takoj sijajne uspehe.

Sir Samuel Hoare o vojni

London, 20. decembra. t. (Reuter.) Danes popoldne ob treh je imel minister sir Samuel Hoare po radiu govor na ves angleški imperij. Ni res, je dejal, da bi bila ta vojna sklenjena v ministrskih pisarnah, ampak angleški imperij je zgrabil za orožje po volji ljudstva. Zakaj se je ljudstvo odločilo za to vojno? Zato, ker še veruje v vrednote, ki jih noče pustiti propasti. Mi smo hoteli mir, toda ne takšnega, ki bi dovolil, da bi se vojna na tihem kot rak pripravlja, ne takšnega, ki bi bil vse narode sveta počasi pripeljal v suženstvo. Nato je Hoare govoril o zadnjih bitkah v zraku in dodal: »Pričakovali smo takoj velikih zračnih napadov. Do sedaj jih še nismo dobili in je nam to prav, ker smo s tem pridobili na času, da smo se pripravili, da jih bomo odbili, kadar pridejo. Angleški letalci pa so imeli priliko, da so pokazali, da se tudi v angleškem letalstvu nadaljuje davna izročila junastva in slave, ki obdaja angleško mornarico.

Govor nizozemske kraljice

Haag, 20. decembra. c. (Reuter.) Nizozemska kraljica Viljemina je imela davi v radiu nagovor na nizozemski narod, kjer je odgovorila, da se morajo vsi žrtvovati, da bo domovina varna pred vsakim napadom. Posebno velike žrtve so že do prinesli nizozemski mornarji in ribiči. Čakajo nas še hujše žrtve. Toda o božičnih praznikih, tako je končala, bomo črpali potrebno notranjo moč, da bomo vse težave, ki nam jih nalaga ljubezen do domovine, junaško prenesli.

Japonska—Amerika

Tokio, 20. decembra. AA. DNB. Zastopnik zunanjega ministrstva je časnikiarjem izjavil, da Japonska pričakuje, da bo Amerika še pred božičem zavzela določeno stališče. Pri dosedanjih razgovorih med ameriškim veleposlanikom Grewom in Namuro je bilo govora o japonsko-ameriški trgovinski pogodbi. »Tokio Asahi Simbun« piše, da bi do novih razgovorov med Namuro in Grevom moglo priti pred božičem, ter da v Tokiu pričakujejo, da bosta pri tej priliki razpravljala o vprašanju spremembe trgovinske pogodbe.

Berlin, 20. decembra. AA. DNB poroča iz San Diega v Kaliforniji, da so Zedinjene države ponovno oborožile za službo 12 rušilcev, ki so bile zgrajene za časa vojne in ki so bile leta 1922 začasno vzete iz službe.

Nemčija se ozira po švedskem železu Dogovor med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo

Basel, 20. decembra. t. Tukajšnja »National Zeitung« objavlja pismo iz Berlina, kjer pravi, da nemški gospodarski krogi niso zadovoljni z dosedanjimi uspehi gospodarske štiriletke, ki je imela namen osamosvojiti Nemčijo z ozrom na dobavo železne rude.

Švedsko železo postaja za Nemčijo vedno bolj potrebno. Ako bi se zgodilo, da bi bil uvoz švedskega železa iz kakršnegakoli razloga ukinjen ali prekinjen, bi nemška železna industrija prišla takoj v težave, kajti dosedanje zaloge trajajo samo še za nekaj mesecev. Gospodarski krogi se zaradi tega

tudi žudijo, kako neki je mogoče, da nemška vlada in vojaško vodstvo tako mirno gledata, kako se sovjetski vpliv razširja tja proti tem tako dragocenim železnim rudnikom na Švedskem. Ponekod mislijo, da sta se Nemčija in Sovjetska Rusija glede teh rudnikov domenili in da so zaradi tega nemški vladni krogi ob napredovanju sovjetske vojske proti Švedski tako mirni.

Švicarski list dodaja, da je v tem primeru finska borba za svobodo v korist ne samo finskiemu narodu, ampak vsem malim narodom na svetu.

„Pod okriljem Italije“

Italijanski glasovi o »podonavsko-balkanskem bloku«

Rim, 20. dec. b. »United Press«. V zvezi z diplomatskim delovanjem Rima za končno ustali položaja v Podonavju in na Balaknu italijanske časopisje povdajajo, da so interesirane države tega ozemlja pozdravile to italijansko inicijativo, s katero naj bi se pospešila in olajšala rešitev vseh vprašanj, ki bi mogla izzvati nesporazum med balkanskimi in podonavskimi državami. Pod okriljem Italije naj bi se ustanovil velik blok, kakor ga želijo zahodne demokracije. Ta njihova namera je bila jasna že takrat, ko je bila sklenjena angleško-francoska turška pogodba. Toda Italija je takoj nastopila proti temu in je povdajala, da ta pakt skriva

druge diplomatske cilje in da mora zaradi tega Italija braniti ne samo svoje trgovske, ampak tudi politične cilje v jugovzhodnem delu Evrope. Italija je mnogo doprinesla k pomirjenju položaja na Balkanu z dvostranskim sporazumom, ki ga je sklenila s podonavskimi državami.

Himmler v Rimu

Rim, 20. decembra. t. (Stefani.) Semkaj je nenadno prispel vrhovni poveljnik nemške policije Himmler. To je njegov drugi obisk v teku zadnjih treh dni.

Vsem cenjenim inserentom sporočamo,
da bomo sprejemali

oglas za božično številko »Slovenca«
do sobote dne 23. decembra opoldne.

Zaupajte nam Vaš oglas!

Božična številka »Slovenca« bo izšla v zelo povečanem obsegu z lepo božično prilogo v nakladi 60.000.

Uprava »Slovenca«

Anglija nič ne ve o protestu 21 ameriških držav

London, 20. decembra. AA. (Havas.) Angleški vladi ni ničesar znanega o načrtu protesta ameriških republik zaradi pomorske bitke ob ustju reke La Plate. Diplomatski uredniki »Timesa« odločno trdijo, da britanski vladi ni bilo sporočeno ničesar o kaki

pritožbi glede tega vprašanja. »Daily Herald« sploh ne verjame, da bi bila takšna pritožba poslana od strani ameriških držav vojskoječim se taborom v Evropi, ker nihče ne more ohraniti tako velikega varnostnega pasu, kakor ga je določila Panamska konferenca.

Kanonik Ivan Sušnik - 85 letnik

Požrtvovalni, plemeniti in visoko izobraženi gospod kanonik Ivan Sušnik praznuje danes v polni duševni čistosti in izredni delavnosti svojo 85. letnico. Častnega doživlja njegovega 85. letnega rojstva se veseli nešteto njegovih prijateljev in častilcev, posebno pa še vse številne osebnosti, ki so deležne njegovega občestvenega dobroteljnega delovanja. Gotovo gospodu jubilaru ne bomo ustregli, če še v tako skromnih vrsticah ob tej izredni priliki omenjamo njegove posebne zasluge, ki jih ima za Cerkev in narod. Primerno pa je, da se o jubileju spominjamo jubilarantov velikih zaslug, kajti bolj kot kdaj prej potrebujemo dandanes vzvišenih zgledov značajnih in požrtvovalnih mož, ki so posvetili vse svoje življenje javnemu blagru.

Gotovo so bili v krščanstvu vse čase možje polni požrtvovalnosti in goreče ljubezni do Boga in do bližnjega, ki se jih zgodovina hvaležno spominja kot velikih dobrotnikov svojega ljudstva. Njih število se je zlasti pomnožilo, ko je vladal papež Leon XIII., imenovan »Luč z neba«. On je v svoji okrožnici o delavskem vprašanju, v letu 1891, ko je bil kanonik Ivan Sušnik še župnik v Selcih nad Skofjo Loko, z apostolskimi besedami vzbudil goreče apostole pri vseh narodih. Vsemu svetu je zaklical: Kdor koli ima od Gospoda Boga obilnejših darov, bodisi telesnih in vnanjih, ali pa duševnih, prejel jih je obilno zato, da jih obrača kot darove božje previdnosti v svojo pravo korist, pa tudi v korist svojega bližnjega. To naročilo je papež Leon XIII. podprl z besedami sv. Gregorija Velikega, ki pravi: »Kdor je prejel v dar razum, naj ga obrača v plodonosen pouk; kdor je prejel bogastvo, naj gleda, da ne čaka z dobroteljnostjo; kdor je v navadnih rečeh skušen in izurjen, naj porablja svoje moči v blagor bližnjega.« (Sv. Gregor Veliki, In Evang. hom. 9, 7.)

Bog je dal našemu jubilaru obilnih duševnih darov, ki jih je s svojo pridnostjo tako

Vodilno je sodeloval pri napravi manjših vodovodov. V Selški dolini, kakor tudi v okolici Skofje Loke je veliko naprav, ki so bile izvršene po njegovem nasvetu in pod njegovim vodstvom.

Delo, ki ga je izvrševal v Selcih, je nadaljeval tudi kot kanonik v Ljubljani. Že l. 1895 — po potresu — je škof dr. Missia določil jubilaranta, da sta z inž. Jeblingerjem delala načrte za postavitev novih cerkvenih zgradb, ki so o potresu največ trpele. Kot podpredsednik »Podpornega društva za duhovnike ljubljanske škofije« je sezidal idilični hospic Sv. Duha ob Bohinjskem jezeru. S pokojnim dr. Gregorjem sta proučila vse načrte za hotel Union in zlasti poskrbela, da smo dobili v Unionu dvorano za velike shode in koncerte. Kot podpredsednik Kat. tiskovnega društva se je izredno veliko trudil, da je dobila Jugoslovanska tiskarna prostora, ki so primerni za prvo grafično podjetje v državi. Pokojnemu prelatu Andreju Kalanu je pomagal pri gradbi dijaškega konvikta v Marijanišču. Zelo veliko dela mu je dalo upravitelstvo pokopališča pri Sv. Križu, stavba nove pokopališke cerkve in poslopja za upravo pokopališča. Kot upravitelj Ustanove Marije Svetinove je dvignil na dvorišču Medijatove hiše gospodarsko poslopje in lepo uredil novo stavbo, v kateri je sedaj tudi Zadruga tiskarna. Kot odbornik Vzajemne posojilnice je sodeloval pri načrtih in gradbi nove palače na vogalu Miklošičeve in Dalmatinove ulice. Posebno pa se pozna njegovo modro vodstvo pri velepomembnem zavodu Vzajemni zavarovalnici, katere predsednik je že nad 25 let. Pod njegovim vodstvom si je Vzajemna zavarovalnica sezidala za svoj dom najlepšo palačo v Ljubljani, poleg nje stanovanjsko hišo in celo ulico stanovanjskih hiš v bežigranskem okraju. Kakor palača Vzajemne zavarovalnice, tako so tudi stanovanjske hiše v poseben okras in diko Ljubljani. Stanovanjske hiše Vzajemne zavarovalnice so zidane po načelu: »Mnogo zraka in sonca«. Zgrajene so v strujenem sistemu in imajo lepe vrtove. Vzajemna zavarovalnica je naredila s svojimi stanovanjskimi hišami v Ljubljani prvi poizkus zidave po tem načinu, ki se je sijajno obnesel.

Reči smemo: Vsa poslopja, kjer se dela za našo kulturo in kjer se kažejo sadovi našega napredka, so bila zgrajena s sodelovanjem našega jubilaranta, prezaslužnega kanonika Ivana Sušnika.

Vsa ta dela pa je izvrševal poleg svojih stanovskih dolžnosti in cerkvenih opravil. Saj

je znano, da je gospod kanonik ves vprežen v delo od zgodnjega jutra do pozne noči. Moč za svoja dela in blagoslov za njih uspeh pa dobiva v svojih neprestanih molitvah pred evharističnim žvličarjem. Tu si izprosi blagoslova svojim mnogostevilnim izpovedencem in svojim velikim napravam, ki jih je deloma sam uredil ali pa pri njih sodeloval. Tu dobiva blagoslov za vse zadeve domače škofije in za vse zadeve sv. Cerkve. Zato prosimo vsemogočnega Boga ob 85. letnici našega slavljenca, naj gospoda kanonika ohrani do skrajnih mej človeškega življenja, da bo s svojo molitvijo zadobil še obilnega blagoslova ljubljanskemu mestu in naši domovini. Naj ohrani Vsemogočni Ljubljani, ljubljanski škofiji in vsej naši domovini prezaslužnega karitativnega in kulturnega delavca, sv. Cerkvi pa duhovnika, delujočega po naročilu sv. apostola Pavla, da je postal »vsem vse«.

Zimska sezona v Rogaški Slatini

Upoštevač številne želje svojih gostov je uprava zdravilišča storila vse, da nudi svojim gostom pacientom TUDI POZIMI vse udobnosti in največje možnosti za uspešno zdravljenje. Zato je najmodernejši hotel »Jugoslavenski Kralj« tako urejen, da ima pacient v hiši vse, kar potrebuje za zdravljenje.

V tem hotelu je tudi strogo dietna kuhinja, ki je — skupno z zdravljenjem z vodo — dosegla zadnja leta mnogostranske in sijajne uspehe. Pod dosedanjim strokovnim vodstvom gospe MIKLAU ostane DIETNA KUHINJA ODPRTA VSO ZIMO.

Indikacije: Želodčna in črevesna obolenja, DIABETES, bolezni jeter, žolča, ledvic, mehurja, lažja živčna obolenja, rekonvalescenca itd.

Točna obvestila daje uprava zdravilišča

Rogaška Slatina

V Škocijanu zasvetila električna

Preteklo nedeljo je ves Škocijan praznoval na slovesen način. Njegove dolgoletne težnje, da priboji svojemu prebivalstvu elektriko, so bile zaradi uvidevnosti in naklonjenosti merodajnih činiteljev kronane z uspehom. V nedeljo popoldne ob pol 5 je ves Škocijan zazarel v sijaju električne svetlobe, ko je bil ves kraj priključen na omrežje KDE (kranjskih deželnih elektrarn).

Pred cerkvijo v Škocijanu se je zbrala velika množica ljudi, da dočaka zastopnika bana dravske banovine g. dr. Marka Natlačenca, načelnika tehničnega oddelka kr. banske uprave g. inž. Frana Rueha. Zbrani so bili vsi krajevni faktorji, na čelu z domačim županom, duhovščina, učitelstvo s šolsko mladino, gasilci, odsek slovenskih fantov, prosvetno društvo itd. Ko je ob pol 5 popoldne prispel zastopnik g. bana g. načelnik inž. Rueh, so ga vsi navzoči lepo pozdravili, šolska mladina pa mu je poklonila šopek zelenja.

Gospod načelnik inž. Rueh se je prisrčno zahvalil za pozdrave šolske mladine in vseh prisotnih odličnih predstavnikov cerkve in oblasti ter domačega kulturnega, gospodarskega in političnega življenja. Po oficijelnih pozdravih je g. odposlanca bana in druge navzoče toplo pozdravil zaslužni predsednik elektrifikacijskega odbora g. Fran Kovačič, ki je v svojem govoru podal sliko dela in teženj odbora za elektrifikacijo Škocijana ter vsem, ki so si pridobili zasluge za to uresničenje, izrekel v svojem kakor tudi v imenu vsega prebivalstva vdano zahvalo in priznanje.

Po njegovem govoru se je načelnik g. inž. Rueh zahvalil za pozdrave, ki so veljali njemu kot zastopniku slovenskega bana in pa njemu osebno,

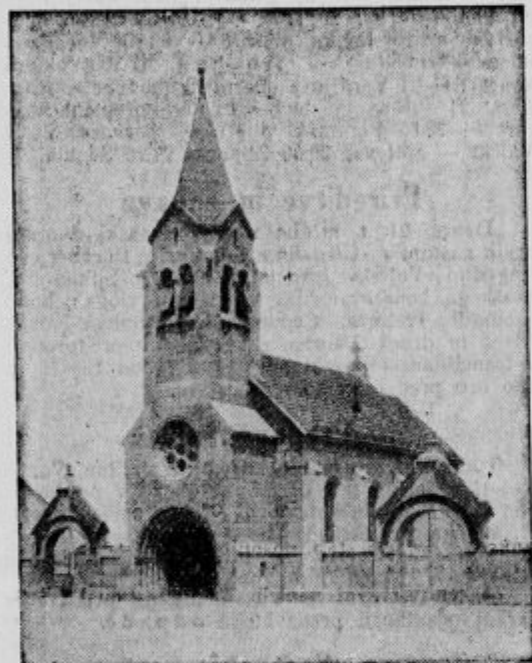
dalje je izrazil globoko priznanje vsem činiteljem, ki so skrbeli za elektrifikacijo lepega Škocijana, posebno pa iniciatorju in duši vseh teženj za ustvarjenje elektrifikacije domačemu županu g. Škodi in pa predsedniku odbora za elektrifikacijo Škocijana požrtvovalnemu g. Franu Kovačiču. Na koncu svojega govora je g. načelnik dal znamenje za pripojitev Škocijana na električno omrežje KDE. Za vse prisotne je bil to nepopisen trenutek, ko so tudi v Škocijanu zagorele žarnice tako težko pričakovane elektrike.

Predstavniki javnega življenja so se nato podali na čelu z zastopnikom g. bana v cerkev, kjer je bilo cerkveno opravilo blagoslovitve pripojitve Škocijana na omrežje KDE, ki ga je opravil župnik iz Kostanjevice g. dekan Golob France. Po končanem cerkvenem opravilu je sledil ogled električnih naprav nato pa večerja v župnišču. Na tej večerji je bilo izrečeno nekoliko zdravic, izmed katerih je posebno navdušenje dosegla zdravica zastopnika bana g. načelnika inž. Rueha, ki je v svojem govoru posebno pozival vse prisotne činitelje, da storijo vse za slovesnost naroda, ker v slovesnosti, ki nam je vsem danes tako potrebna, je moč vsakega naroda in države. Prisotni so govorili g. načelnika sprejeli z burnimi ovacijami tako banu dravske banovine g. dr. M. Natlačenca, čigar zastopnik je bil g. načelnik, kakor tudi njemu osebno.

Z elektrifikacijo lepega Škocijana je slovenska domovina napravila zopet velik korak za civilizacijo kraja in prebivalstva, zato je samo najmanjši znak hvalečnosti, da se javno zahvalimo vsem činiteljem, ki so nam pri tem pomagali.

Prijatelji lepe knjige

Neka založba v Newyorku je že pred daljšim časom izdala v razkošni opremi zbrana dela ameriškega pisatelja Henryja Longfellowa. Napovedovala in priporočala je to res lepo delo kot »okras vsake knjižnice«, kot »neobhodno pripomoček vsakega izobraženca« itd., kot je ob takih prilikah navada. Delo je šlo izredno dobro v prodajo. Kmalu je bilo razprodano. Kako pa se je vodstvo založbe prestrašilo, ko so en izvod te knjige pregledali in opazili, da je ena tiskovna polja obrnjena narobe. In tako je bilo v vseh izvodih: nekaj strani je stalo v knjigi na glavi. Vdano so pričakovali cele poplave pritožb in zahtev s strani kupcev, da se jim skazeni izvodi zamenjajo. Na lastne stroške so naročili dokaj brezhibnih izvodov in jih pripravili, da bi pomirili prvo nevoljo, pa še so se bali, da jim bo ta smola v krogu odjemalcev veliko škodovala. Toda vse je ostalo za čuda mirno, nič se ni zgodilo. Od tega sta minuli že dve leti, izvodi, ki so pripravljeni za zamenjo, še vedno čakajo nedotaknjeni. Nekateri iz tega sklepajo, da Longfellowova zbrana dela še vedno neprebrana in nerazrežana krasi knjižnice ameriških ljubiteljev lepe knjige.

Cerkev sv. Križa na ljubljanskem pokopališču

pomnožil, da se odlikuje z velikimi umskimi zakladi ne samo v bogoslovni znanosti, ampak prav tako v svetnih vedah, zlasti v prirodnoznanstvu. Vse umske zaklade pa vedno uporablja v korist naroda. Odlikuje se po posebnem znanju v zvezdoznanstvu. Nešteto predavanj je imel v raznih organizacijah in društvih o astronomiji, in povsod so mu bili poslušalci zelo hvaležni. Se vedno se spominjamo, kako lepo je pisal v Domoljubu med svetovno vojno vojakom, ki so bivali takrat na prostornih, dostikrat močvirnih ravninah poljskih in ruskih, kjer se očesu ne kaže nobena gora, ampak samo nepregledna otožna planjava. »Le ako dvignete oči kvišku,« jim je govoril, »vidite isto nebo, ista ozvezdja, katere ste gledali doma. In prav zaradi tega vam bo pogled na zvezdnato nebo najprej pregnal domotožne misli, saj so vam zvezde dragi znanci, ki vas prav tako ljubko pozdravljajo z neba, kakor so vam s svojo milo svetlobo žarele v domačem kraju.« Potem jim je poljudno razjasnil bistvene nauke iz astronomije, o stalnih zvezdah, o premičnicah, o ozvezdjih itd.

Svoje temeljito znanje v naravoslovju in matematiki je uporabljal jubilar v korist naroda. V Selcih je navajal ljudi, da so znali izrabljati vodne moči, delal je načrte za turbine pri mlinih in žagah in napravljali osnutke za praktično urejene kmetijske hiše. Nekaj takih načrtov je svoj čas objavil v Domoljubu.

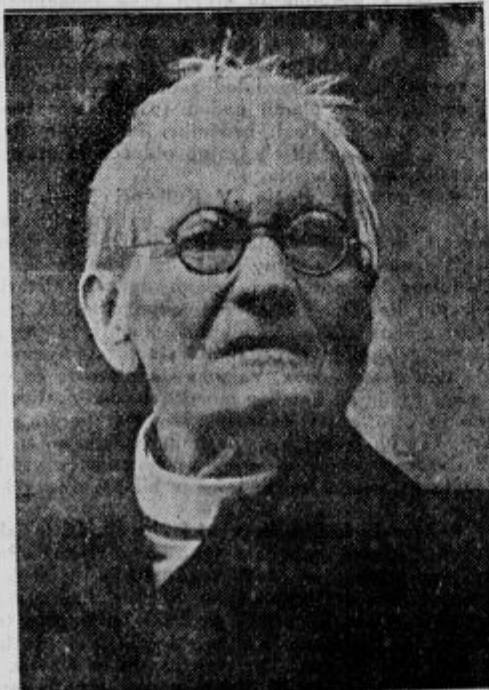
Stoletnica rojstva prelata Tomo Zupana

Upali smo, da bo prezaslužni kulturni delavec, apostolski protonotar Tomo Zupan doživel sto let. Obhajal je srebrno, zlato, biserno in železno mašo. Se kot železomašnik je pridigal na biserni maši svojega rojaka in prijatelja profesorja dr. Ivana Svetine. V svojem 98. letu je 8. marca 1937 odšel k Bogu po zasluženem plačilo.

Tomo Zupan je bil rojen 21. decembra 1839 v Smokuču v brezniški župniji na Gorenjskem. Se kot bogoslovec in pozneje kot duhovnik je bil prefekt v deškem semenišču Alojzijevega. Zasebno je študiral slavistiko in iz nje napravil na Dunaju izpit pri Miklošiču. Izpit za profesorja verouka je naredil v Ljubljani. Po dovršenih izpitih je poučeval verouk in slovenščino najprej na gimnaziji v Kranju in potem v Ljubljani. Škof dr. Pogačar mu je poveril vodstvo Alojzijevega. Kot vzgojitelj si je pridobil Tomo Zupan posebnih zaslug. Skrbel je za asketično izobrazbo svojih gojencev; dobri voditelji duhovnih vaj so prihajali vsako leto v zavod. Prav tako pa mu je bila pri srcu znanstvena naobrazba mladine. On sam in njegovi prefekti so ponavljali z gojenci stvarino iz obveznih šolskih predmetov. Vsi gojenci pa so morali obiskovati v gimnaziji tudi neobvezne predmete: risanje, francoščino, laščino itd. Staroslovenščino je hodil poučevati v zavod profesor Petelin, glasbo profesor Foerster. Uspeh tolikega in tako premišljenega dela za mladino

Šestnajst stanovanjskih hiš Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani v bežigranskem okraju.

ni izostal. Tomo Zupanovi gojenci niso bili samo dobri duhovniki, ampak tudi vsestransko delavni na vseh kulturnih poljih. Dva izmed

njih sta člana naše Akademije znanosti in umetnosti: dr. Aleš Ušeničnik in Franc Finžgar. Veliko se jih je odlikovalo in se še odlikujejo kot leposlovni pisatelji, n. pr. Medved, Finžgar, dr. Opeka, Hribar itd. Vsi imenovani so bili prvi in glavni sodravniki Doma in sveta, lista, ki se je razvil v mogočno in vodilno leposlovno revijo in je pravkar dokončal svoj 51. letnik. Pa tudi drugo delovanje Tomo Zupanovo v Alojzijevešču ni ostalo brez blagodejnih posledic. Gojenci so igrali tudi lepe igre, n. pr. Calderonovega »Stanovitnega kraljičca«, kardinala Wisemana »Skriti biserc, igri, ki sta še sedaj, po 50 letih, izmed najboljših, kar jih imamo za naše ljudske odre.

Tomo Zupan se pa ni samo proslavil kot vzgojitelj, ampak je tudi poskrbel, da bi vsa naša, po tujcih ogrožena deca na mejah imela vedno svoje zaščitnike in dobrotnike. Ustanovil je Družbo sv. Cirila in Metoda. Njene podružnice nabere vsako leto velike vsote za rešitev ogrožene mladine. V letu 1938 je 108 podružnic nabralo 234.429,68 din. Najubožnejši deci, slepim otrokom, pa je zapustil svoj gradič na Okroglem.

Zlasti bo pa ohranjeno Tomo Zupanovo ime v njegovih spisih. Dobro premišljene so njegove tiskane pridige, pomenljivo je njegovo sodelovanje pri Jeranovi »Zgodnji Danici«, zlasti so pa važni oni letniki »Danice«, ki jih je sam uredil in v katerih je Ivan Vrhovnik pisal o nekdanjih ljubljanskih cerkvah in kapelah. Posebno bo pa svelo Tomo Zupanovo ime kot ime najskrbnejšega raziskovalca Prešernovega življenja. Višek njegovega tozadnega dela

in truda je knjiga »Kako Lenka Prešernova svojega brata, pesnika, popisuje«. Tu je zbrano verodostojno gradivo iz življenja našega velikega pesnika. In koliko lepega je v tem gradivu. Ko to preberemo, bomo umeli pesnikove besede, ki so v posvetilu »Krstu pri Savici:

— da srečen je le ta, kdor z Bogomilo
up sreče onstran groba v prsih hrani,

Te besede so tako čudovito podobne besedam, ki jih je Prešeren bral nedolgo pred Copovo smrtjo. Prešeren in Copov prijatelj Fr. Lad. Celakowsky je 10. marca 1855 poslal za licealno knjižnico zadnji zvezek svojega prevoda Avguštinovega dela »O božji državi«. V priloženem pismu je posebno toplo pozdravil Prešerna. Pač sta se Cop in Prešeren vtopila v zadnja poglavja večnopomenljivega Avguštinovega dela in občudovala svetnikove besede: »Tam bomo mirovali in gledali, gledali in ljubili, ljubili in hvalili. Kajti kaj drugega je naš konec ko priti v kraljestvo, ki mu ni konca« (De civitate Dei, XXII, 30). Kdor je bral te besede, je mogel napisati tako posvečilo, kot ga je napisal Peršeren Copu.

Iz Tomo Zupanove knjige »Kako Lenka Prešernova svojega brata, pesnika, popisuje«, pa izvemo, da je Prešeren bral sveto pismo in Tomaža Kempčana. Gotovo se je tudi vsaj nekoliko seznanil s knjigo, ki jo je prevedel prijatelj.

Ob stoletnici Tomo Zupanovega rojstva pa smo srečni, ker smo prepričani, da tudi on uživa plačilo »v kraljestvu, ki mu ni konca«.

